
Statut adwokatury w RFSRR

Palestra 32/1-2(361-362), 189-206

1988

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

*

Zachodzące w ZSRR przemiany są obserwowane z wielkim zainteresowaniem na całym świecie. Powyższe uwagi stanowią jedynie sygnalizację zagadnień budzących zainteresowanie radzieckiej prasy prawniczej, stanowiąc w przekonaniu autorki najistotniejszy wycinek problematyki określonej w tytule niniejszego opracowania.

Adwokatura za granicą

STATUT ADWOKATURY W RFSRR*

Rozdział pierwszy

Przepisy ogólne

Art. 1

Zadania adwokatury

Zgodnie z Konstytucją ZSRR i RFSRR głównym zadaniem adwokatury w RFSRR jest udzielanie pomocy prawnej obywatelom i organizacjom. Adwokatura w RFSRR przyczynia się do ochrony praw oraz słusznych interesów obywateli i organizacji, do stosowania wymiaru sprawiedliwości, do poszanowania i umacniania praworządności socjalistycznej, do wychowania obywateli w duchu ścisłego i niezawodnego przestrzegania prawa radzieckiego oraz w duchu świadomej postawy obywateli mającej na względzie dobro narodu, do przestrzegania dyscypliny zawodowej, do należytego poszanowania czci i godności ludzkiej — zgodnie z prawem i zasadami współżycia w społeczeństwie socjalistycznym.

Art. 2

Ustawodawstwo dotyczące adwokatury w ZSRR i w RFSRR

Ustawodawstwo dotyczące adwokatury w ZSRR i w RFSRR składa się z ustawy ZSRR „O adwokaturze w ZSRR”, która określa organizację i zasady działania adwokatury w ZSRR, z aktów prawnych ZSRR wydanych na podstawie powyższej ustawy, z niniejszego aktu normatywnego oraz z innych aktów prawnych RFSRR.

Prawa i obowiązki adwokatów wykonujących czynności zawodowe w sprawach cywilnych, karnych i administracyjnych unormowane są w ustawach ZSRR, RFSRR oraz innych republik radzieckich.

* Opublikowany w Dzienniku Urzędowym Rady Najwyższej ZSRR (Nr 1 z 1959 r., poz. 15).

Rozdział drugi

Kolegia adwokackie i ich organy

Art. 3

Kolegia adwokackie

Kolegia adwokackie są dobrowolnymi zrzeszeniami osób wykonujących zawód adwokata.

Kolegia adwokackie są tworzone na wniosek grupy założycielskiej składającej się z osób, które ukończyły wyższe studia prawnicze, albo z inicjatywy organu ustawodawczego i wykonawczego terenowej rady przedstawicieli ludowych. Wniosek składa się Ministrowi Sprawiedliwości RFSRR, który w razie wyrażenia zgody na utworzenie kolegium przedstawia ten wniosek radzie ministrów republiki autonomicznej albo komitetowi wykonawczemu rady przedstawicieli ludowych kraju, okręgu lub miasta w celu jego zatwierdzenia i zarejestrowania.

W RFSRR tworzone są republikańskie kolegia adwokackie (w republikach autonomicznych), kolegia krajowe, kolegia okręgowe oraz kolegia miejskie (w Moskwie i Leningradzie).

Z upoważnienia Ministra Sprawiedliwości ZSRR mogą być również tworzone międzyokręgowe kolegia adwokackie oraz inne kolegia, jeśli wiąże się to z potrzebą udzielania pomocy prawnej obywatelom i organizacjom.

Kolegia adwokackie mają osobowość prawną. Mają też swoją pieczęć oraz stempel z nazwą i oznaczeniem kolegium.

Art. 4

Organy kolegiów adwokackich

Najwyższym organem kolegiów adwokackich jest zgromadzenie ogólne (zjazd) ich członków. Organem wykonawczym jest prezydium, a organem kontroli finansowej — komisja kontroli.

Art. 5

Zgromadzenie ogólne (zjazd) członków kolegiów adwokackich

Zgromadzenie ogólne (zjazd) członków kolegiów adwokackich jest zwoływane co najmniej raz w roku.

Członkowie kolegium adwokackiego liczącego ponad 300 osób mogą — zamiast udziału w zgromadzeniu ogólnym — zwołać zjazd swych członków.

Zgromadzenie ogólne może się odbyć w obecności co najmniej 2/3 ogólnej liczby członków kolegiów.

Zjazd członków kolegiów odbywa się na zasadzie reprezentacji ustalonej przez prezydium kolegiów. Zjazd może się odbyć w obecności co najmniej 2/3 delegatów wybranych przez biura pomocy prawnej.

Zgromadzenie ogólne (zjazd) członków kolegiów adwokackich rozstrzyga wszystkie przedstawione mu sprawy większością głosów.

Zgromadzenie ogólne (zjazd) członków kolegiów adwokackich jest zwoływane z inicjatywy prezydium kolegiów adwokackich, na wniosek Ministra Sprawiedliwości RFSRR, ministra sprawiedliwości republiki autonomicznej albo departamentu sprawiedliwości komitetu wykonawczego rady przedstawicieli ludowych kraju, okręgu lub miasta, a także na wniosek 1/3 ogólnej liczby członków kolegiów.

Art. 6

Zakres czynności zgromadzenia ogólnego (zjazdu) członków kolegiów adwokackich

Do zakresu działania zgromadzenia ogólnego (zjazdu) członków kolegiów adwokackich, należy:

1. wybór prezydium kolegiów oraz komisji kontroli;
2. ustalanie liczby członków kolegiów, liczby placówek kolegiów oraz ich budżetów, podlegających potem zatwierdzeniu przez radę ministrów republiki autonomicznej albo komitet wykonawczy rady przedstawicieli ludowych kraju, okręgu lub miasta;
3. przyjmowanie i zatwierdzanie sprawozdań z działalności prezydium kolegiów i komisji kontroli;
4. zatwierdzanie — po porozumieniu z organami administracji publicznej — wewnętrznego regulaminu kolegiów;
5. ustalanie warunków wynagrodzenia za pracę adwokatów stosownie do zasad ustalanych przez Ministra Sprawiedliwości ZSRR;
6. rozpatrywanie odwołań od orzeczeń prezydium;
7. rozpatrywanie innych spraw związanych z działalnością kolegiów.

Zgromadzenie ogólne (zjazd) ma prawo odwoływać członków prezydium i komisji kontroli, jeżeli utracili zaufanie swych wyborców.

Uchwały zgromadzenia ogólnego (zjazdu) mogą być zmieniane przez następne zgromadzenie ogólne (zjazd) członków kolegiów.

Art. 7

Sposób wyboru prezydium kolegiów adwokackich

Prezydium kolegiów adwokackich wybierane jest przez zgromadzenie ogólne (zjazd) członków kolegiów na okres 3 lat w głosowaniu tajnym.

Liczba członków prezydium jest ustalana przez zgromadzenie ogólne (zjazd) członków kolegiów.

Do prezydium wchodzi kandydaci, którzy otrzymali większość głosów adwokatów uczestniczących w wyborach.

Prezydium kolegiów wybiera spośród swych członków przewodniczącego prezydium i jego 6 zastępców w głosowaniu jawnym (przez podniesienie ręki).

W razie ustąpienia jednego z członków prezydium w czasie trwania kadencji zwyczajne zgromadzenie ogólne (zjazd) zarządza wybory częściowe w formie ustalonej w niniejszym statucie.

Art. 8

. Zadania prezydium kolegiów adwokackich

Do zakresu działania prezydium kolegiów adwokackich należy:

1. zwoływanie zgromadzeń ogólnych (zjazdu) członków kolegiów;
2. powoływanie — według ustalonych w niniejszym statucie zasad — biur pomocy prawnej, zarządzanie tymi biurami, kontrolowanie działalności tych biur oraz zatrudnionych w nich adwokatów;
3. powoływanie i odwoływanie dyrektorów biur pomocy prawnej po porozumieniu z ministrem sprawiedliwości republiki autonomicznej albo departamentu sprawiedliwości komitetu wykonawczego rady przedstawicieli ludowych kraju, okręgu lub miasta;
4. wpisywanie na listę adwokatów oraz przyjmowanie na staż nowych członków;
5. organizowanie stażu adwokackiego, przyjmowanie adwokatów do biur pomocy prawnej oraz rozstrzyganie o ich przeniesieniu do innych biur, wydalanie z adwokatury i skreślanie z listy adwokatów i stażystów;
6. zatwierdzanie środków finansowych oraz budżetu biur pomocy prawnej;
7. dbanie o podnoszenie poziomu ideologicznego i politycznego oraz kwalifikacji zawodowych adwokatów;
8. sprawowanie kontroli nad kwalifikacjami zawodowymi adwokatów, upowszechnianie pozytywnych osiągnięć biur pomocy prawnej oraz osiągnięć poszczególnych adwokatów, publikowanie opracowań z zakresu metodologii prawa, służących do wykonywania zawodu adwokata;
9. sprawowanie kontroli nad przestrzeganiem regulaminu wewnętrznego kolegiów, stosowanie środków zachęcających do przestrzegania dyscypliny oraz wyciąganie wniosków w stosunku do winnych jej naruszenia;
10. sprawowanie kontroli nad przestrzeganiem właściwego sposobu załatwiania propozycji, próśb i żądań, a także skarg i zażaleń obywateli, wnoszonych do biur pomocy prawnej;
11. przeprowadzanie badań nad przyczynami przestępczości oraz przy-

- czynami innych naruszeń prawa na podstawie materiałów będących w dyspozycji kolegiów, wyciąganie z tych badań stosownych wniosków i przedstawianie ich wraz z odpowiednimi sugestiami organom administracji publicznej i organizacjom społecznym, jak również organizowanie udziału adwokatów w upowszechnianiu wiedzy o ustawodawstwie radzieckim;
12. sprawowanie kontroli nad przestrzeganiem form wynagrodzenia za pomoc prawną udzielaną przez adwokatów oraz decydowanie o udzielaniu bezpłatnej pomocy prawnej;
  13. zarządzanie środkami finansowymi kolegiów zgodnie z ustalonym budżetem;
  14. reprezentowanie kolegiów przed organami administracji publicznej i przed organizacjami społecznymi;
  15. dążenie do polepszenia warunków materialnych i bytowych adwokatów, jak również personelu administracyjnego i technicznego kolegiów oraz zapewnianie ochrony ich pracy;
  16. organizowanie szkolenia informującego o aktualnym ustawodawstwie i orzecznictwie;
  17. sporządzanie w określonej formie sprawozdań statystycznych i finansowych oraz składanie ich ministrowi sprawiedliwości republiki autonomicznej albo departamentowi sprawiedliwości komitetu wykonawczego rady przedstawicieli ludowych kraju, okręgu lub miasta;
  18. informowanie o działalności kolegiów rady ministrów republiki autonomicznej, komitetu wykonawczego rady przedstawicieli ludowych kraju, okręgu lub miasta, jak również Ministra Sprawiedliwości RFSRR.

Prezydium działa na zasadzie kolegiального zarządzania, jawności, stałej odpowiedzialności przed członkami kolegiów oraz szerokiego udziału adwokatów w jego pracach. W celu udzielania pomocy przy wykonywaniu tych zadań mogą być powoływane przy prezydium stosowne organy na zasadach dobrowolności.

Posiedzenie prezydium może się odbyć w obecności co najmniej połowy jego członków. Jednakże prezydium władne jest rozstrzygać kwestie dotyczące wpisu na listę, wydalenia z adwokatury i skreślenia z listy tylko wtedy, gdy w jego posiedzeniu bierze udział co najmniej 2/3 członków.

Prezydium podejmuje uchwały większością głosów. W razie równej liczby głosów sprawę przenosi się na następne posiedzenie po zwołaniu członków prezydium nieobecnych na poprzednim posiedzeniu.

Uchwały prezydium mogą być przez nie zmieniane we własnym zakresie albo przez zgromadzenie ogólne (zjazd) członków kolegiów.

Art. 9

Zakres działania przewodniczącego
prezydium kolegiów

Do zakresu działania przewodniczącego prezydium należy:

1. Organizowanie i planowanie działalności prezydium oraz przygotowywanie spraw rozpatrywanych na posiedzeniach;
2. przygotowywanie i przedstawianie prezydium wniosków dotyczących wpisu na listę kolegium, skreślenie z listy kolegiów oraz wydalenia z adwokatury;
3. badanie oraz weryfikacja skarg, zażaleń i innych pism dotyczących czynności adwokatów, przedstawianie prezydium swych propozycji w tym zakresie, jak również przekazywanie w tym względzie informacji zgromadzeniu adwokatów zatrudnionych w biurach pomocy prawej w celu wywarcia wpływu koleżeńskiego na adwokatów, których zasadnie dotyczą skargi;
4. przewodniczenie na posiedzeniach prezydium;
5. zarządzanie środkami finansowymi w ustalonych budżetem granicach;
6. prowadzenie korespondencji w imieniu prezydium oraz w imieniu własnym z przedsiębiorstwami i organizacjami;
7. kierowanie pracą aparatu prezydium, zawieranie i rozwiązywanie umów o pracę z personelem aparatu prezydium oraz z księgowymi biur pomocy prawnej.

Art. 10

Sposób wyboru i zakres działania
komisji kontroli

Komisja kontroli jest wybierana przez zgromadzenie ogólne (zjazd) członków kolegiów adwokackich na okres trzech lat w głosowaniu tajnym.

Liczba jej członków jest ustalana przez zgromadzenie ogólne (zjazd) członków kolegiów. Za wybranych uważa się tych kandydatów, którzy otrzymali większość głosów adwokatów uczestniczących w wyborach.

Komisja kontroli wybiera spośród swych członków przewodniczącego i jego zastępcę w głosowaniu jawnym (przez podniesienie ręki).

W razie ustąpienia jednego z członków komisji w czasie trwania kadencji zgromadzenie ogólne może zarządzić wybory częściowe według zasad ustalonych w niniejszym statucie.

Komisja kontroli kolegiów adwokackich bada działalność finansową i gospodarczą prezydium kolegiów oraz biur pomocy prawnej.

Rozdział trzeci

Skład kolegium adwokatów

Art. 11

Członkowie kolegium adwokatów

Do kolegium adwokatów może być przyjęty obywatel ZSRR, który ukończył wyższe studia prawnicze i wylegitymował się praktycznym wykonywaniem zawodu prawniczego przez okres co najmniej dwóch lat. Wpis na listę adwokatów kolegium może być poprzedzony 3-miesięcznym okresem próbnym. Osoby, które ukończyły wyższe studia prawnicze, lecz nie wylegitymowały się praktycznym wykonywaniem zawodu prawniczego albo wykonywały ten zawód przez okres krótszy niż 2 lata, mogą być przyjęte do kolegium adwokatów po odbyciu w nim stażu, trwającego od 6 miesięcy do 1 roku. Sposób odbywania stażu jest ustalany przez Ministra Sprawiedliwości RFSRR.

Członkowie kolegium adwokatów oraz stażyści nie mogą sprawować funkcji publicznych i nie mogą być zatrudniani w organizacjach społecznych.

Wyjątkowo może być wpisana na listę adwokatów — na mocy specjalnej decyzji prezydium — osoba zajmująca się działalnością naukową lub pedagogiczną, jeśli członkowie kolegium nie mogą zapewnić w danym okręgu sądowym wystarczającej obsługi prawnej.

Art. 12

Wpis na listę kolegium

Sposób dokonywania wpisów na listę kolegium jest ustalony przepisami niniejszego statutu oraz przepisami innych aktów prawnych ZSRR i RFSRR.

Wnioski o wpis na listę kolegium rozpoznawane są przez prezydium kolegium w obecności zainteresowanego, zwykle najpóźniej w terminie jednego miesiąca od daty złożenia wniosku.

Od decyzji odmawiającej wpisu na listę kolegium przysługuje odwołanie do rady ministrów republiki autonomicznej albo komitetu wykonawczego rady przedstawicieli ludowych kraju, okręgu lub miasta; odwołanie składa się w terminie jednego miesiąca od daty wydania decyzji albo od daty jej doręczenia.

Jeżeli rada ministrów republiki autonomicznej albo komitet wykonawczy rady przedstawicieli ludowych kraju, okręgu lub miasta dojdzie do wniosku, że decyzja prezydium co do wpisu na listę została wydana

z naruszeniem przepisów prawa, uchyla ją i przekazuje wniosek temuż prezydiom do ponownego rozpoznania.

Adwokaci, którzy uzyskali mandat wyborczy albo zostali powołani do służby wojskowej, mogą być — po wygaśnięciu mandatu albo po ukończeniu służby wojskowej w Siłach Zbrojnych ZSRR — wpisani na własną prośbę do swego dawnego kolegium.

Art. 13

Wygaśnięcie uprawnień członka kolegium adwokatów

Adwokat zostaje skreślony przez prezydium z listy kolegium w następujących wypadkach:

1. na własną prośbę;
2. jeżeli nie spełnia warunków przewidzianych do dokonania wpisu na listę;
3. jeżeli nie może wykonywać zawodu z powodu utraty kwalifikacji albo ze względów zdrowotnych.

Wydalenie z adwokatury, zarządzane przez prezydium, następuje wtedy, gdy:

1. adwokat uporczywie narusza wewnętrzne przepisy adwokatury lub uporczywie nie wywiązuje się ze swych obowiązków w sposób mogący stać się przedmiotem sankcji dyscyplinarnych lub wywarcia wpływu koleżeńskiego;
2. dopuścił się innego przewinienia nie licującego z godnością członka kolegium.

Skreślenie z listy i wydalenie z adwokatury może być przedmiotem zaskarżenia do sądu, które składa się w terminie jednego miesiąca od dnia, w którym zainteresowany dowiedział się o decyzji prezydium.

Rozdział czwarty

Prawa i obowiązki członków kolegium adwokatów

Art. 14

Wykonywanie zawodu adwokata

Członkowie kolegium adwokatów wykonują swój zawód zgodnie z obowiązującymi ustawami ZSRR, RFSRR i republik autonomicznych, z dekretami Prezydium Rady Najwyższej ZSRR, Prezydium Rady Najwyższej RFSRR oraz prezydium rady najwyższej republik związkowych z rozporządzeniami i okólnikami Rady Ministrów ZSRR, RFSRR albo republiki autonomicznej, z instrukcjami i zaleceniami metodologicznymi Ministra Sprawiedliwości ZSRR i Ministra Sprawiedliwości RFSRR, jak również z innymi aktami prawnymi wydanymi przez organy władzy państwowej

i administracji publicznej, wydanymi w ramach przysługujących im kompetencji.

W wypadkach przewidzianych w ustawie członkowie kolegium mają obowiązek stosować się również do ustawodawstwa innych republik związkowych.

Art. 15

Prawa członków kolegium adwokatów

Członek kolegium adwokatów ma prawo:

1. wybierać i być wybieranym do organów kolegium;
2. składać interpelacje do organów kolegium dotyczące jego działalności, składać propozycje zmierzające do polepszenia tej działalności oraz brać udział w dyskusjach na ten temat;
3. uczestniczyć osobiście we wszystkich sprawach rozpatrywanych przez organy kolegium, brać udział w dyskusji, jak również uczestniczyć we wszystkich pracach i przejawach działalności organów kolegium;
4. wystąpić z kolegium.

Adwokat ma prawo na własne życzenie:

1. reprezentować prawa i słuszne interesy osób, które zwróciły się do niego o pomoc prawną, przed wszystkimi organami administracji publicznej i organizacjami społecznymi, mającymi uprawnienia do rozstrzygania spraw dotyczących tych osób;
2. żądać za pośrednictwem swojego biura pomocy prawnej wydania przez uprawnione organy administracji publicznej i organizacje społeczne zaświadczeń i świadectw oraz innych dokumentów niezbędnych do spełnienia udzielonego mu zlecenia lub też kopii tych dokumentów w formie przewidzianej przez prawo.

Adwokat nie może być przesłuchiwany jako świadek na okoliczności, o których dowiedział się w związku z wykonywaniem czynności obrońcy lub pełnomocnika.

Art. 16

Obowiązki członka kolegium adwokatów

Wykonując zawód, adwokat musi wiernie i skrupulatnie przestrzegać wszystkich przepisów obowiązującego prawa, jak również korzystać z wszelkich przewidzianych przez prawo środków do ochrony praw i słusznych interesów obywateli i organizacji, którym na ich prośbę udziela pomocy prawnej.

Adwokat nie ma prawa podjąć się prowadzenia sprawy, jeżeli reprezentował już osoby mające w tej sprawie sprzeczne interesy z osobą, która chce powierzyć sprawę adwokatowi, również jeżeli brał udział w tej sprawie jako sędzia, prokurator, prowadzący śledztwo lub dochodzenie, biegły, tłumacz albo świadek prywatny lub powołany z urzędu, a także

jeżeli sprawa ta była prowadzona lub sądzona z udziałem funkcjonariuszy spokrewnionych lub spowinowaconych z adwokatem.

Adwokat nie może ujawniać wiadomości udzielonych mu w związku z wykonywaniem powierzonego mu zadania.

Adwokat powinien wykonywać swoje obowiązki zgodnie z zasadami moralnymi, stale podnosić poziom swej wiedzy, swój poziom ideologiczny i polityczny oraz swoje kwalifikacje zawodowe, Adwokat powinien też czynnie uczestniczyć w upowszechnianiu prawa radzieckiego.

Rozdział piąty

Biura pomocy prawnej

Art. 17

Biura pomocy prawnej

W celu zapewnienia adwokatom możliwości wykonywania zawodu prezydium kolegiów adwokackich powołuje w miastach i innych skupiskach ludności biura pomocy prawnej.

Siedziby biur i liczba zatrudnionych w nich adwokatów jest ustalana przez prezydium kolegiów po uzgodnieniu tych danych z ministrem sprawiedliwości republiki autonomicznej i departamentu sprawiedliwości komitetu wykonawczego rady przedstawicieli ludowych kraju, okręgu lub miasta, jak również po uzgodnieniu z komitetem wykonawczym rady przedstawicieli ludowych obwodu, miasta lub dzielnicy.

Biuro posiada własny rachunek bieżący w banku państwowym lub w kasie oszczędności, własną pieczęć i stempel z nazwą i oznaczeniem biura, a także z nazwą i oznaczeniem kolegium, któremu podlega.

Art. 18

Prawa i obowiązki dyrektora biura pomocy prawnej

Biuro pomocy prawnej jest zarządzane przez dyrektora, którego mianuje prezydium kolegium spośród swych członków. Zadaniem dyrektora biura pomocy prawnej jest:

1. organizowanie działalności biura;
2. zawieranie umów o udzielanie pomocy prawnej z obywatelami oraz zawieranie umów o wykonywanie obsługi prawnej z przedsiębiorstwami, organami administracji i organizacjami;
3. wyznaczanie adwokatów z urzędu na żądanie władz śledczych oraz na żądanie sądu;
4. przydzielanie spraw adwokatom zgodnie z ich specjalnością i przy uwzględnieniu ich prośb oraz obciążenia pracą;

5. ustalanie — według obowiązujących zasad — wysokości honorariów za udzielaną przez adwokatów pomoc prawną oraz sprawowanie kontroli nad przestrzeganiem ustalonych form wynagradzania pracy adwokatów;
6. sprawowanie kontroli nad jakością usług świadczonych przez adwokatów i nad przebiegiem stażu oraz przedsięwzięcie środków zmierzających do poprawy warunków pracy adwokatów i stażystów;
7. czuwanie nad przestrzeganiem przez adwokatów przepisów wewnętrznych;
8. przedstawianie prezydium propozycji dotyczących wyróżniania adwokatów za wzorową pracę;
9. badanie skarg składanych na czynności adwokatów oraz przedstawianie prezydium kolegiów wniosków o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego przeciwko adwokatom, którzy dopuścili się przewinień dyscyplinarnych, jak również wniosków o wydalenie z adwokatury, w wypadkach przewidzianych w niniejszym regulaminie;
10. przedsięwzięcie środków zmierzających do stałego podnoszenia poziomu ideologicznego i politycznego oraz kwalifikacji zawodowych adwokatów i stażystów;
11. organizowanie badań nad ustawodawstwem i orzecznictwem oraz sporządzanie na ten temat stosownej dokumentacji;
12. organizowanie udziału adwokatów w działaniach zmierzających do zapobiegania przestępstwom oraz poszerzania świadomości prawnej;
13. zawieranie i rozwiązywanie umów o pracę z personelem pomocniczym biura;
14. dysponowanie środkami finansowymi biura zgodnie z uchwalonym budżetem.

Dyrektor biura pomocy prawnej działa z upoważnienia prezydium kolegium adwokackiego.

Art. 19

Pomoc prawna udzielana przez adwokatów obywatelom i organizacjom

Pomoc prawna adwokatów polega na:

1. udzielaniu porad i wyjaśnień oraz udzielaniu ustnych i pisemnych informacji w kwestiach prawnych — zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa;
2. redagowanie podań i skarg, jak również innych pism o charakterze prawnym;
3. zastępowaniu stron przed sądem, władzami arbitrażowymi i innymi organami publicznymi w sprawach cywilnych oraz w sprawach o wykroczenia;
4. wykonywaniu czynności w postępowaniu przygotowawczym, jak rów-

nież w postępowaniu przed sądem karnym w charakterze obrońcy, pełnomocnika pokrzywdzonego, pełnomocnika powoda cywilnego oraz obrońcy cywilnego.
Adwokaci udzielają obywatelom i organizacjom również innego rodzaju pomocy prawnej.

Rozdział szósty

Organizacja pracy adwokatów i wynagrodzenie za jej wykonywanie

Art. 20

Organizacja pracy adwokatów

Praca adwokatów organizowana jest zgodnie z przepisami wewnętrznymi kolegiów.

Adwokat ma prawo do urlopu, do świadczeń socjalnych wynikających z państwowego ubezpieczenia społecznego oraz do emerytury.

Zryczałtowane koszty spędzenia urlopu przez adwokatów są pokrywane ze środków kolegium.

Świadczenia z funduszu państwowego ubezpieczenia społecznego oraz emerytury są ustalane i wypłacane adwokatom na zasadach ogólnych.

Art. 21

Wynagrodzenie za pracę adwokatów

Za swe czynności adwokat otrzymuje wynagrodzenie z rachunku biura pomocy prawnej, który tworzy się z wpłat obywateli i organizacji zwracających się do biura o pomoc prawną.

Dochody członków kolegium wykonujących stałe funkcje w prezydium oraz w biurach pomocy prawnej składają się z poborów oraz z honorariów za działalność adwokacką.

Art. 22

Bezpłatna pomoc prawna

Kolegium adwokatów przyznaje bezpłatną pomoc prawną:

1. stronie powodowej, która dochodzi roszczeń alimentacyjnych w sprawach przed sądem pierwszej instancji oraz w sprawach ze stosunku pracy; kolchoźnikom, którzy dochodzą od swego kolchozu zapłaty wynagrodzenia za pracę; osobom dochodzącym odszkodowań za trwałą niezdolność do pracy, spowodowaną wypadkami przy niej; osobom żądającym pokrycia strat wynikłych na skutek śmierci pracownika, będącej następstwem wypadku przy pracy, jeżeli osoby te były na jego utrzy-

- maniu; obywatelom, którzy proszą o napisanie podań w sprawach ubezpieczeń społecznych, jak również w sprawach rentowych;
2. obywatelom, którzy składają skargi na nieprawidłowości na listach wyborczych;
  3. deputowanym do rady przedstawicieli ludowych, którzy chcą skorzystać z pomocy prawnej niezbędnej do pełnienia ich funkcji;
  4. członkom sądów koleżeńskich i ochotniczych grup ludowych, powołanych do ochrony porządku publicznego, jeżeli pomoc prawna jest im niezbędna do pełnienia funkcji społecznych.

Bezpłatna pomoc prawna przewidziana jest również w innych wypadkach wymienionych w ustawie.

Poza tym obywatel może być zwolniony od opłat za pomoc prawną w całości lub części — ze względu na swą złą sytuację materialną — przez dyrektora biura pomocy prawnej, przez prezydium kolegiów adwokackich, jak również przez organy prowadzące postępowanie przygotowawcze, a ponadto przez prokuratora i sąd prowadzący sprawę. W wypadkach takich, jeżeli decyzja o zwolnieniu od opłat za pomoc prawną podjęta została przez dyrektora biura pomocy prawnej albo przez prezydium kolegiów adwokackich, czynności adwokata są pokrywane ze środków kolegium.

Jeżeli obywatel jest zwolniony od opłat przez organy prowadzące postępowanie przygotowawcze albo przez prokuratora lub sąd, to koszty adwokackie przechodzą na rachunek Skarbu Państwa według ustaleń przewidzianych w przepisach prawa.

Rozdział siódmy

Wyróżnienia i odpowiedzialność dyscyplinarna adwokatów

Art. 23

Wyróżnienia

Adwokaci są wyróżniani za przykładowe wykonywanie obowiązków oraz za długoletnią, nieskazitelną postawę w służbie społeczeństwa — na mocy decyzji prezydium kolegiów adwokackich.

Wyróżnieniami są:

1. pochwała;
2. nagroda pieniężna;
3. obdarowanie wartościowym przedmiotem (nagroda rzeczowa);
4. dyplom honorowy;
5. wpisanie do księgi honorowej oraz na listę zasłużonych.

Regulamin wewnętrzny może przewidywać także inne sposoby wyróżnienia adwokata.

Adwokaci mogą być wyróżniani również w taki sposób, jaki jest przewidziany w aktach prawnych ZSRR i RFSRR.

Sposoby wyróżniania wymienione w niniejszym artykule mają zastosowanie również do adwokatów stażystów.

Art. 24

Skargi na czynności adwokatów

Skargi na czynności adwokatów związane z wykonywaniem zawodu są badane przez dyrektora biura pomocy prawnej oraz przez prezydium kolegów adwokackich.

Art. 25

Odpowiedzialność dyscyplinarna adwokatów

Adwokat pociągany jest do odpowiedzialności dyscyplinarnej, jeżeli naruszył przepisy ustawy ZSRR „O adwokaturze w ZSRR”, przepisy niniejszego statutu oraz przepisy zawarte w innych aktach prawnych ZSRR i RFSRR o działalności adwokatury.

Kary dyscyplinarne są stosowane przez prezydium kolegów adwokackich bezpośrednio, a najpóźniej w ciągu 30 dni od daty wykrycia przewinienia dyscyplinarnego. Termin ten może być przedłużony tylko z powodu choroby albo urlopu obwinionego. Kara dyscyplinarna nie może być zastosowana w żadnym wypadku po upływie 6 miesięcy od daty popełnienia przewinienia.

Art. 26

Kary dyscyplinarne

Kary dyscyplinarne stosowane przez prezydium kolegów adwokackich są następujące:

1. upomnienie;
2. nagana ustna;
3. nagana pisemna;
4. wydalenie z adwokatury.

Rodzaj kary dyscyplinarnej zależy od wagi przewinienia, okoliczności towarzyszących przy jego popełnieniu, jak również od poprzedniej działalności i postawy obwinionego adwokata.

Przewidziane w niniejszym statucie kary dyscyplinarne oraz sposób ich stosowania, jak również ich zatarcie i sposób odwoływania się od wydanych w tej mierze orzeczeń mają zastosowanie również do adwokatów stażystów.

Art. 27

Wymierzanie kar dyscyplinarnych

Postępowanie dyscyplinarne może być wszczęte przez zgromadzenie ogólne (zjazd) członków kolegiów, przez prezydium lub przez przewodniczącego prezydium.

Minister Sprawiedliwości RFSRR, minister sprawiedliwości republiki autonomicznej oraz osoba odpowiedzialna za departament prawny komitetu wykonawczego rady przedstawicieli ludowych kraju, okręgu lub miasta może przejąć postępowanie dyscyplinarne podjęte przez prezydium kolegiów adwokackich.

Przed wszczęciem postępowania dyscyplinarnego przewodniczący prezydium kolegiów adwokackich wzywa obwinionego do złożenia pisemnych wyjaśnień, bada szczegółowo, czy istnieją warunki do wszczęcia postępowania dyscyplinarnego, oraz zapoznaje się z aktami sprawy.

Rozprawy dyscyplinarne prowadzi prezydium kolegiów adwokackich w obecności obwinionego. Dwukrotne nie usprawiedliwione niestawiennictwo obwinionego adwokata nie tamuje rozprawy.

Jeżeli istnieją dowody świadczące o popełnieniu przewinienia, które może narazić jego sprawcę na wydalenie z adwokatury, prezydium ma prawo zawiesić w czynnościach obwinionego do czasu ostatecznego rozstrzygnięcia sprawy.

Każde przewinienie dyscyplinarne jest karane tylko jedną karą.

Kara orzeczona przez prezydium kolegiów może być przedmiotem skargi do zgromadzenia ogólnego (zjazdu) członków kolegiów, rady ministrów republiki autonomicznej albo komitetu wykonawczego rady przedstawicieli ludowych kraju, okręgu lub miasta; skargę tę składa się w terminie jednego miesiąca od daty doręczenia odpisu orzeczenia.

Od orzeczenia dyscyplinarnego skazującego na karę wydalenia z adwokatury obwiniony może złożyć skargę kasacyjną na warunkach wymienionych w art. 13 niniejszego statutu.

Art. 28

Zatarcie kar dyscyplinarnych

Po upływie roku od daty orzeczenia dyscyplinarnego adwokat uważany jest za nie karanego, jeżeli w tym okresie nie dopuścił się nowego przewinienia.

Zgromadzenie ogólne (zjazd) lub prezydium kolegiów może zatrzeć adwokatowi karę przed upływem wymienionego wyżej terminu, jeżeli adwokat wykazał się sumienną pracą i nieskazitelną postawą.

Decyzja o przedterminowym zatarciu kary dyscyplinarnej może być podjęta również na wniosek dyrektora albo organizacji społecznej biura pomocy prawnej.

Rozdział ósmy

Srodki finansowe kolegium adwokatów

Art. 29

Srodki finansowe kolegium adwokatów i sposób zarządzania kosztami kolegium

Srodki finansowe kolegium powstają z opłat na rzecz biur pomocy prawnej za udzielaną przez nie pomoc prawną. Część tych opłat jest potrącana na fundusz kolegium, a jego wysokość ustalana jest przez zgromadzenie ogólne (zjazd) członków kolegiów. Fundusz kolegium nie może przekraczać 30% opłat wpływających do biur pomocy prawnej.

Koszty kolegium są pokrywane przez jego prezydium, zgodnie z uchwalonym budżetem.

Składki na fundusz państwowego ubezpieczenia społecznego adwokatów są wpłacane przez kolegium, zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Adwokaci, płace, srodki finansowe kolegium przeznaczone na płace, jak również pracownicy administracyjni zatrudnieni w kolegium adwokatów nie podlegają rejestracji w organach finansowych. Kolegia adwokatów są również zwolnione od podatków oraz opłat państwowych i terytorialnych.

Art. 30

Wyposażenie materialne kolegium adwokatów

Wyposażenie materialne kolegiów adwokatów przekazywane jest do ich dyspozycji w sposób ustalony przez radę ministrów republiki autonomicznej i komitet wykonawczy rady przedstawicieli ludowych kraju, okręgu lub miasta.

Rozdział dziewiąty

Stosunki advokatury z organami publicznymi i organami społecznymi

Art. 31

Stosunek advokatury do rady przedstawicieli ludowych

Generalne kierownictwo kolegiów adwokackich sprawuje rada przedstawicieli ludowych oraz jej organy wykonawcze i regulaminowe — stosownie do ustawodawstwa określającego zakres ich kompetencji. Kierownictwo to sprawowane jest za pośrednictwem ministra sprawiedliwości

i departamentu prawnego komitetu wykonawczego rady przedstawicieli ludowych kraju, okręgu lub miasta.

Art. 32

Stosunek do adwokatury Ministra Sprawiedliwości ZSRR

Na mocy ustawy ZSRR „O adwokaturze w ZSRR” oraz w granicach swoich kompetencji Minister Sprawiedliwości ZSRR:

1. sprawuje kontrolę nad przestrzeganiem przez kolegia adwokatów przepisów ustawy ZSRR „O adwokaturze w ZSRR”, przepisów niniejszego statutu oraz innych aktów normatywnych ZSRR i RFSRR o działalności adwokatury;
2. ustala sposób wynagradzania za pomoc prawną w porozumieniu z zainteresowanymi organami administracji, jak również sposób wynagradzania pracy adwokatów;
3. ogłasza instrukcje i zalecenia metodologiczne dotyczące działalności adwokatury;
4. ustala właściwe sposoby organizacji i działania międzyokręgowych kolegiów adwokatów oraz innych kolegiów;
5. wykonuje inne zadania związane z generalnym kierownictwem adwokatury.

Art. 33

Stosunki między adwokaturą a Ministrem Sprawiedliwości RFSRR, ministrem sprawiedliwości republiki autonomicznej i departamentem prawnym komitetu wykonawczego rady przedstawicieli ludowych kraju, okręgu lub miasta

Minister Sprawiedliwości RFSRR, minister sprawiedliwości republiki autonomicznej i departament prawny komitetu wykonawczego rady przedstawicieli ludowych kraju, okręgu lub miasta mają — w granicach przysługujących im kompetencji — następujący zakres działania:

1. czuwają nad przestrzeganiem przez kolegia adwokatów ustawy ZSRR „O adwokaturze w ZSRR”, przepisów niniejszego statutu oraz innych aktów normatywnych ZSRR i RFSRR o działalności adwokatury;
2. ustalają sposoby udzielania przez adwokatów pomocy prawnej obywatelom i organizacjom;
3. przyjmują sprawozdania przewodniczącego prezydium kolegiów adwokatów z działalności kolegiów;
4. stwarzają warunki pozwalające adwokatom na wykonywanie obowiązków zawodowych w pełnej zgodności z obowiązującym prawem;
5. zapewniają prezydium kolegiów pomoc w stałym kształceniu adwokatów;
6. dokonują syntezy prac kolegiów i upowszechniają pozytywne doś-

- wiadczenia prezydium, biur pomocy prawnej oraz poszczególnych adwokatów;
7. publikują instrukcje i zalecenia metodologiczne dotyczące działalności adwokatury;
  8. wykonują inne zadania związane z generalnym kierownictwem adwokatury.

Art. 34

Stosunki między adwokaturą a organami publicznymi i organizacjami społecznymi

W wykonaniu zadań adwokatury kolegia adwokatów utrzymują stałe stosunki z organami publicznymi i organizacjami społecznymi, biorą udział w pracach prawnych przedsiębiorstw, przedstawicieli ochotniczych grup powołanych do ochrony porządku publicznego, sądów koleżeńskich oraz innych organów powołanych z inicjatywy społecznej do walki z przestępczością, jak również biorą udział w upowszechnianiu i wyjaśnianiu prawa i orzecznictwa.

Art. 35

Zawieszanie decyzji organów kolegiów adwokatów w razie ich sprzeczności z prawem

Jeżeli uchwała zgromadzenia ogólnego (zjazdu) albo zarządzenie prezydium kolegiów jest niezgodne z obowiązującym prawem, to ich moc obowiązującą zawiesza Minister Sprawiedliwości ZSRR, Minister Sprawiedliwości RFSRR, rada ministrów republiki autonomicznej albo komitet wykonawczy rady przedstawicieli ludowych kraju, okręgu lub miasta, przekazując jednocześnie sprawę do ponownego rozpoznania przez zgromadzenie ogólne (zjazd) lub prezydium kolegiów adwokatów.

*Tłumaczył z języka rosyjskiego:
adw. Janusz Krzaczek*